

Α. «... συγχρονικός νόμος της ΝΕ ορίζει ότι το στοιχείο της ρηματικής αυξήσεως είναι μορφοφωνηματικό στοιχείο, το οποίο εμφανίζεται σε δισύλλαβους παρελθοντικούς τύπους δημιουργώντας μια τρίτη συλλαβή, που λειτουργεί ως φορέας του τόνου στην προπαραλήγουσα διευκολύνοντας έτσι το σχήμα του τονισμού της γ' συλλαβής, που χαρακτηρίζει τους παρελθοντικούς χρόνους της ΝΕ:

*γράψα → έγγραφα
*γράψες → έγγραψες
*γράψε → έγγραψε
→ γράψαμε
→ γράψατε
*γράψαν → έγγραψαν»

(Γ. Μπαμπινιώτης, *Θεωρητική Γλωσσολογία*, Αθήνα, 1990, 42)

Β. Θ. Παυλίδου, *Επίπεδα γλωσσικής ανάλυσης*, σ. 38: «Μερικές φορές διαφορετικές πραγματώσεις ενός φωνήματος εμφανίζονται στο ίδιο περιβάλλον. Στην περίπτωση αυτή έχουμε την εμφάνιση διαφορετικών φθόγγων στο ίδιο περιβάλλον χωρίς διακριτική λειτουργία. Οι φθόγγοι αυτοί ονομάζονται **ελεύθερα εναλλασσόμενοι τύποι** (free variants) του ίδιου φωνήματος. Για παράδειγμα, οι φθόγγοι [d] και [nd] μπορούν να εναλλαχθούν στις λέξεις *ντύνομα*, *ντροπή*, *εντάξει*. Είναι φανερό ότι οι διαφορετικές πραγματώσεις ενός φωνήματος στο ίδιο περιβάλλον βρίσκονται μεταξύ τους σε (παραδειγματική) **σχέση ελεύθερης ποικιλίας**».

Δ. Λυπουρλής, *Γλωσσικές παρατηρήσεις*, Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής, 1994, 33-6:

«... το κακό παραέγινε τον τελευταίο καιρό. Κι ας όψεται η τηλεόραση, που έχει όλη την ευθύνη για τη διάδοση του κακού.

Ας γίνουμε όμως πιο συγκεκριμένοι.

Ακριβώς στη λέξη που χρησιμοποίησα μόλις τώρα, ο εκφωνητής της τηλεόρασής μας — μπορεί κανείς να είναι απόλυτα βέβαιος — θα πει συγκεκριμένος αντί για το ορθό συγκεκριμένος· ακριβώς όπως θα πει ...: συγραφέας ή άγγελος, αγάθι, φεγάρι, Βαγέλης, Αγγλία, πέδε, παδού, πάδοτε, πενήδα, αδί, νεροποδή, φαδασία, έδαση — «χαμηλώστε την έδαση του ραδιοφώνου σας!» —, «συνεχίζομαι έδονες οι προσπάθειες», κινούδα, αδαποκρίνοδα, απαδώδας, και πολλά πολλά άλλα.

... Υπάρχει άραγε κάποιος κανόνας που να μας διδάσκει ποιο είναι σε κάθε περίπτωση το σωστό; Και βέβαια υπάρχει. Ας τον παρακολουθήσουμε λοιπόν.

Οι φθόγγοι {μπ} (=b), {γκ} (=g), {ντ} (=d) — λέει ο κανόνας — προφέρονται δίχως κανέναν ρινικό ήχο μπροστά τους πρώτα πρώτα στην αρχή των λέξεων. Έτσι θα πω: βαίνω, γρεμός, δροπή. Με τον ίδιο τρόπο θα προφέρω τους φθόγγους αυτούς και στο εσωτερικό των λέξεων — προσέξτε! — ύστερα από *σύμφωνο*. Έτσι θα πω: βάρβας, αργό, καθαρίνα. Ίδια είναι η προφορά των φθόγγων αυτών στο εσωτερικό των λέξεων και ανάμεσα σε φωνήεντα, *αν η λέξη είναι ξενική*. Θα πω λοιπόν: καραρίνα, καθαρίνα, Γιουγοσλαβία, αδίο. Αντίθετα, στις *ελληνικές λέξεις*, αν οι φθόγγοι βρεθούν, στο εσωτερικό αυτών των λέξεων, ανάμεσα σε δύο φωνήεντα, η προφορά τους είναι τέτοια ώστε πριν από τους φθόγγους αυτούς να ακούγεται ένας ρινικός ήχος. Έτσι θα πω: εμβορος, εμβειρος, όχι έβειρος, σφίγγα, όχι σφίγκα, λαρύνγι, όχι λαρύγι, ένδονος, όχι έδονος, κλπ. κλπ.

... Όταν λοιπόν εμείς φέρνουμε στη δική μας γλώσσα τις ξενικές λέξεις ..., οφείλουμε να είμαστε προσεκτικοί και να τις προφέρουμε ... με την προφορά που έχουν στη γλώσσα από την οποία τις παίρνουμε. Έτσι, θα πρέπει να λέμε και εμείς βίδεο, όπως το λένε κι εκείνοι, και όχι βίνδεο, ..., στούδιο, και όχι στούνδιο, μόδους βιβένδι, ..., και όχι μόνδους βιβένδι, μοδέλο, όχι μονδέλο, Ιν-τεραμέρικαν, όχι Ινδεραμέρικαν ή Ιδεραμέρικαν, ...

... είναι λίγο να μάθει κανείς να μην εκτίθεται στα μάτια των άλλων λέγοντας, ή γράφοντας, με όποιον τρόπο αυτός θέλει τις λέξεις τους;»

ιδεολογίες της γλώσσας — ιδεολογίες στη γλώσσα

P. Mackridge, *Η νέα ελληνική γλώσσα*, σ. 71: συνδέει την προρινοποίηση με «υψηλότερο ύψος»

A. Αρβανίτη, "Sociolinguistic Patterns of Prenasalization in Greek", *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα* 15 (1994), 209-219: «Ο παράγοντας που επηρεάζει την παρουσία ή την έλλειψη προρινοποίησης είναι η ηλικία των ομιλητών και όχι το ύψος· οι ομιλητές κάτω των 45 χρησιμοποιούν προρινοποιημένα σύμφωνα πολύ πιο σπάνια από τους ομιλητές μεγαλύτερης ηλικίας.» Σε αρχική θέση: κυριαρχία των προρ. φθόγγων, ασχέτως ηλικίας· σε εσωτερική και τελική θέση: ποικιλία ανάλογα με την ηλικία [παρόμοια συμπεράσματα: Χαράλαμπος, Παγώνη κ.ά.].